

ISPARTA

REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

YETERSİZLİĞİ OLAN BİREYLERE YÖNELİK TUTUMLAR

YETERSİZLİK

Bir yetersizlik nedeniyle yaşa, cinsiyete, sosyal ve kültürel faktörlere bağlı olarak kişiden beklenen rollerin kısıtlanması veya yerine getirilememesi hali” olarak tanımlanmaktadır.

Tutum

Tutum; kişilere, kümelere/gruplara, nesne ya da düşüncelere yönelik oldukça süreklilik gösteren önceden biçimlenmiş duygu, düşünce ve inançlar bütünüdür.

Tutumların varlığı olgu, olay ve kişilere yönelik önceden duygu, inanç veya düşüncelerin geliştirilmiş olmasını gerektirir (Özyürek, 2006).

Tutumlarımız yerleşmiş kalıp yargılarımızdır fakat araştırdıkça, okudukça ve öğrendikçe değişebilmekte, zaman içerisinde yaşanan değişimlerle de kendiliğinden evrilebilmektedir.

Tutumun konusunu oluşturan bir nesne, kişi ya da bir durumla ilgili bu bilgiler çoğu zaman bireyin, o nesne, kişi ya da durumla ilgili deneyimler aracılığıyla elde edilir. Bu yüzden varlığından haberdar olmadığımız bir duruma ilişkin tutum oluşturamayız. Tutum konusuna ilişkin bilgiler, gerçeklerle ilgi derecesi oranında kalıcı ya da geçici olur. Bireyin bir tutum konusuna karşı olumlu-olumsuz tavrı değiştiğinde, ona karşı tutumunun zihinsel ve davranışsal ögesi de yeniden düzenlenir. Örneğin; reklam programlarından etkilenerek inandığımız bir deterjanı, satın alıp kullandığımızda hiç de temizleyici olmadığını gördüğümüz zaman, önceden sahip olduğumuz bilgi değişir. Bu durumda mevcut tutumun yönü ve yoğunluğu aynı kalmayıp, reklamın güdüleyici etkisi ortadan kalkar.

TUTUMLARIN TARİHÇESİ

20. yy öncesinde toplumsal tavır yetersizliği olan bireylerin sağlıklı, kusurlu ve sapkın kişiler olduğu görüşünü yansıtıyordu. Yüzyıllar boyunca toplum bir bütün olarak bu insanlara korku ve acıma nesnesi olarak davrandı. Baskın tavır bu insanların topluma katılma ve ona katkıda bulunma becerisinin olmadığı ve yaşamak için yardım kurumlarına gereksinim duydukları yönündeydi. Yetersizliği olan bireylerin barındırmak için kurumlar oluşturulmaya başlandı. Bu kurumlar genellikle şehir dışında kuruluyordu.

TUTUMLARIN TARİHÇESİ

İnsanlığın var oluşu ile birlikte yetersizliği olan bireylerde toplum içerisinde her zaman var olmuştur. Bu süreçte yetersizliği olan bireyler kimi zaman yok sayıldılar, kimi zaman yetersizliği olmalarından dolayı günahkâr ve suçlu olarak görülüp ağır şekilde cezalandırıldılar, hatta kimi zaman da yetersizliği olan birey olarak doğan bebeklerin ebeveynleri tarafından öldürüldükleri bilinmektedir.

TUTUMLARIN TARİHÇESİ

1960 ve 70'lerde meydana gelen bir çok yasal ve sosyal değişikliğin yetersizliği olan bireylere karşı tutum ve onların eğitimleri üzerinde büyük etkileri oldu.

1991'de yapılan bir 'Lou Harris Anketi' açıklayıcı ve olumludur. Soru yöneltilen kişilerden %98'i her kişinin yeteneklerinden bağımsız olarak genel toplum içinde yer alma fırsatına sahip olması gerektiğini düşünmektedir. Ek olarak, yetersizliği olan kişilerin iş imkanlarının artırılması yönünde güçlü bir istek de ortaya çıkmıştır; soru yöneltilen kişilerin %92'si yetersizliği olan kişilere iş verilmesinin topluma ekonomik yararı olacağına inanmaktadır.

TUTUMLARIN TARİHÇESİ

'Engelli' kelimesinden önce kullanılan "sakat" kelimesi, 2013 yılında yürürlüğe giren 6462 sayılı Kanun ile "engelli" olarak değiştirilmiştir. Yakın bir zamanda Amerikan kongresi bu kelimenin engellileri rencide ettiği gerekçesi ile "farklı yeteneklere sahip kişi" anlamına gelen "The Differently Abled People" terimini kullanmaya başlanmıştır (Çaha, 2016). Yetersizliği olan bireyleri eksik, kusurlu birer birey olarak görmek yerine onları toplumsal hayata katma, toplumla bütünleştirme ile daha kapsayıcı ve hak temelli bakış açısıyla yaklaşmamız gerekmektedir.

GÜNÜMÜZDE TUTUMLAR

Yetersizliği olan bir birey olarak dünyaya gelmek hiç kimsenin tercihi değildir. Aynı şekilde yetersizliği olan bir çocuk dünyaya getirmeyi de hiçbir anne-baba istemeyecektir. Ancak tüm bunlara rağmen Türkiye'de 2002 yılında yapılan bir araştırmaya göre 8,5 milyon yetersizliği olan birey bulunmaktadır. Durum böyle olunca yetersizliği olan bireylere yönelik tutumunda olumlu yönde değiştirilmesi ve olumlu tutumlar oluşturulmasına yönelik çalışmaların yapılması önem arz etmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu'nun en son yayınladığı rapora göre, Türkiye nüfusunun % 12.29'unu yetersizliği olan bireylerin oluşturduğu, yetersizliği olanların % 41'inin okumayazma bilmediği, % 14'ünün işgücüne katıldığı ve çalışan yetersizliği olanlarında % 69'unun Sosyal Güvenlik Kurumu'na kayıtlı olduğu görölmektedir (TÜİK, 2011).

GÜNÜMÜZDE TUTUMLAR

Yetersizliği olan bireylere karşı tutumlarımızın altında yatan düşüncelerimiz genellikle yetersizlik-muhtaç-kusur-eksiklik; duygularımız ise genellikle öfke-utanma-acıma-çekinme ve korkudur. Yetersizliği olan bireylere yönelik tutumlarımızı bu duygu ve düşünceler biçimlendirmektedir.

GÜNÜMÜZDE TUTUMLAR

Dünyanın genelinde -gelişmiş ülkeler de dâhil- yetersizliği olan bireyler dışlanma, ayrımcılık ve yok sayma gibi olumsuz davranışlara çokça maruz kalmışlardır.

Yetersizliği olan birey aileleri öncelikle utanç, suçluluk ve öfke duygusuyla baş edebilmenin yollarını aramalıdır. En kısa sürede aileler çocuklarının durumlarını kabul edip erken tedavi/eğitim yoğunlaşmalıdır.

GÜNÜMÜZDE TUTUMLAR

Dünyanın genelinde -gelişmiş ülkeler de dâhil- yetersizliği olan bireyler dışlanma, ayrımcılık ve yok sayma gibi olumsuz davranışlara çokça maruz kalmışlardır.

Yetersizliği olan birey aileleri öncelikle utanç, suçluluk ve öfke duygusuyla baş edebilmenin yollarını aramalıdır. En kısa sürede aileler çocuklarının durumlarını kabul edip erken tedavi/eğitim yoğunlaşmalıdır.

GÜNÜMÜZDE TUTUMLAR

Yetersizliği olan kişilerinde birer birey olduğunu unutmamalı toplumda bağımsız olarak hayatlarını sürdürebilmeleri için elimizden geleni yapmalıyız. Unutulmamalıdır ki yetersizliği olan bireylere gereken imkanlar verilirse inanılmaz başarılar imza atabilirler. Bu nedenle yetersizliği olan birey aileler çocuklarını sokağa çıkarmaktan, insanlarla tanıştırmaktan çekinebilmektedir. Bunun en büyük sebebi ise sokakta yürürken insanların uzun uzun bakması, üzdüklerini belli etmeleri ailelerini ve kendilerini fazlasıyla rahatsız etmektedir. İnsanları empati yapmaya davet ediyoruz.

YETERSİZLİĞİ OLAN BİREYLERİN YAŞADIKLARI SORUNLAR

SORUNLAR

a

İnsanların bakışları

b

Toplumun önyargısı

c

Toplumsal duyarsızlık ve toplumdaki dışlanma

d

Aşağılama ve hor görme

e

Eğitim ortamları

f

Fiziksel düzenlemeler

h

Sağlık, sosyal güvenlik

g

Çalışma yaşamları

KAYNAKÇA

- Çaha, H. (2016). Engellilerin Toplumsal Hayata Katılmasına Yönelik Politikalar: Türkiye, ABD ve Japonya Örnekleri, İnsan ve Toplum Dergisi 5(10), s.123-150.
- Özyürek, M. (2006). Engellilere Yönelik Tutumların Değiştirilmesi, Kök Yayıncılık, Ankara.
- T.C Başbakanlık Engelliler İdaresi Başkanlığı (ÖZİDA) (2002). Türkiye Engelliler Araştırması Raporu, Ankara.